

Una població condicionada per les crisis

▶ La Manresa controlada per la burgesia industrial i comercial local va viure un gran creixement, però, de tant en tant, aquest dinamisme es veia trencat per les crisis econòmiques i les fortes desigualtats, i va generar vagues, locauts, violència i repressió

Francesc Comas

MANRESA

La sèrie sobre la Manresa de les Bases ha analitzat al llarg d'onze articles com era la ciutat del final del segle XIX i començament del XX. Una Manresa que ocupava els primers llocs en la jerarquització de les ciutats de Catalunya, amb una població en creixement, una agricultura basada en la vinya i el regadiu, una potent i diversificada indústria tèxtil i una important activitat comercial que ultrapassava l'àmbit local i comarcal.

La ciutat, controlada per la burgesia industrial i comercial local, experimentava un gran creixement amb la formació de nous barris cap al sector nord tot ocupant les zones de regadiu.

Però, aquest dinamisme general es veia, de tant en tant, trencat per crisis econòmiques i fortes tensions i conflictes socials. La consolidació de la nova societat industrial creava desajustos, problemes i fortes desigualtats socials que es traduïen en vagues, locauts, violència i repressió.

Els primers anys de la dècada dels noranta hi va haver una certa pau social, després d'una crisi conjuntural del tèxtil al final dels vuitanta i la vaga del 1890. En aquells anys, les demandes dels obrers eren bàsicament la jornada de vuit hores –en la majoria es treballaven nou, deu hores o més–; la

Grup de dones de la fàbrica del Guix de Manresa

prohibició del treball infantil, que era un fet generalitzat a la majoria de fàbriques tèxtils de Manresa; la supressió del treball de nit per a les dones i els menors de divuit anys –també un fet corrent al sector tèxtil– i fer festa els dissabtes a la tarda i els diumenges.

Vaga a la Fàbrica Nova

El 1897 hi va haver una vaga en protesta per la decisió de la direcció de la Fàbrica Nova d'obligar les teixidores a encarregar-se de tres telers en comptes de dos cobrant el mateix jornal. Com moltes vagues, va acabar en represàlia i acomiadament dels obrers més con-

flictius, fets que van provocar unes fortes tensions.

La situació es va agreujar a partir de la crisi política, econòmica i social del «desastre del 98». La pèrdua de les colònies de Cuba i Filipines va comportar una reducció de la demanda de la indústria tèxtil i va provocar una sobreproducció. Paral·lelament, es va encarir el preu del cotó en floca i una baixada del consum a causa de la crisi agrària. Des del 1892, la fil·loxera havia destruït la vinya del Bages, fet que va obligar els pagesos a plantar ceps americans i a esperar uns quants anys per obtenir beneficis. En definitiva, el camp es va

descapitalitzar i bona part dels pagesos sense terres es va convertir en proletaris industrials mentre esclataven conflictes entre els rabassaires i els propietaris.

Aquesta situació de crisi econòmica va comportar una reducció del nombre d'hores setmanals i el tancament de moltes fàbriques –més de trenta– a l'inici del segle XX. Aquest fet va provocar que una bona part dels obrers marxessin cap a altres llocs on no hi havia conflictes ni locauts.

I és que, no hem d'oblidar, que en aquells temps la mobilitat laboral era molt elevada ja que la gent tenia pocs vincles familiars, so-

cial, culturals i materials amb el lloc on residia. Molts manresans havien emigrat del seu lloc d'origen i tenien pocs béns immobles a la ciutat, i per això els era relativament fàcil abandonar-la per buscar feina en altres indrets.

Les raons de la fluctuació

Un document que l'Ajuntament de la ciutat envia a la Junta Provincial del Cens ens descriu clarament aquestes fluctuacions de població i les seves causes.

«Es innegable que Manresa alberga una población que fluctúa de un modo considerable, según el estado próspero de las manufacturas de algodón, primer elemento de su vida industrial, el cual contribuye al fomento de otras industrias y trabajos secundarios, que reclaman brazos y reportan la afluencia de gran número de familias, que cuando llega el periodo decadente desaparecen con la misma facilidad en busca de sustento a otras poblaciones o comarcas más afortunadas.

Así es de ver, que si las fábricas de hilados y tejidos de algodón funcionan con regularidad durante algún tiempo, aumenta el número de familias que huyen de los pueblos agrícolas para refugiarse en los centros fabriles en busca de trabajo (...) o al contrario cualquier contrariedad interrumpe estas corrientes y en poco tiempos se nota la falta de un sin número de familias que emigran a otras poblaciones. La población flotante de esta ciudad excede en todo tiempo de un 25 por ciento del total de sus moradores».

L'APUNT

La gran vaga del 1890

▶ A l'època de les Bases a Manresa hi havia dos tipus d'organitzacions: les d'ideologia anarquista i les d'ideologia social-reformista. Aquestes últimes es dividien en dos grups. D'una banda, els de tendència dretana i pactista i, de l'altra, els més radicals, en els quals participaven els obrers que militaven en el nou partit socialista que s'havia format, el PSOE.

A la segona meitat del XIX el sindicat majoritari era el de Les Tres Classes de Vapor, que agrupava els obrers del tèxtil, de tendència reformista, i que el 1890 va promoure una gran vaga a la ciutat i les conques fluvials del Llobregat i Cardener.

El mes de març del 1890 va començar una gran vaga que va esclatar per dos factors. D'una banda, per reivindicacions laborals, i, de l'altra, perquè els amos no acceptaven negociar amb el representant de Les Tres Classes de Vapor. Només amb dos dies de vaga, la patronal va respondre amb el xantatge de

l'acomiadament i va deixar al carrer 2.700 obrers: 250 homes, 600 nenes i nens i 1.950 dones.

Les dades ens mostren la composició obrera del tèxtil manresà: majoria de dones amb sous més baixos que els dels homes i més del 20 % de criatures en plantilla, malgrat que el treball infantil ja feia dècades que estava prohibit. Aquest conflicte es va allargar mesos i va derivar en una vaga general que es va estendre per tota la comarca. Va ser necessària la intervenció de les autoritats, i fins i tot de l'exèrcit, per aconseguir una mediació entre els dos bàndols.

L'aparent derrota de la classe obrera el 1890 va suposar però, a curt i a mitjà termini, un gran èxit. A partir d'aquesta vaga, la patronal manresana va acceptar, de més o menys bon grat, la interlocució obrera, i al principi de segle començaren a aparèixer els primers convenis locals que van regular els sous i les condicions de treball de cada sector.

Sortida de treballadors i de treballadores de la Fàbrica Nova

El sindicat de Les Tres Classes de Vapor va esdevenir un sindicat groc i, una vegada desparegut, va agafar protagonisme el pensa-

ment anarquista. Els conflictes socials van restar latents, però van esclatar amb força durant la Setmana Tràgica.